

Karel Teige a Jaroslav Seifert:
J. KODÍČEK A JEHO GENERACE

(Několik fakt jako odpověď)

Zaujali jsme článkem Františka Götze z předposledního čísla Hosta stanovisko ke sporu generací. Dnes otiskujeme jako příspěvek k diskusi článek mluvčích Devětsilu.

V Přítomnosti několikrát a jednou v Hostu bylo promluveno o sporu dvou generací, který zejména mezi skupinou Devětsil a skupinou Tvrdošíjných vzal na sebe často formy příkrého boje. Rádi bychom připomněli některá fakta, chtějíce již definitivně skončit s pp. Kodíčky, Čapky a Peroutky diskusi, která nikam nemůže vést, jestliže oni profesionálně těží ze své ignorance a nechápavosti, operující nepravdami s bohorovnou povýšeností.

Nová generace, která vystoupila bezprostředně po válce, byla zaujata důležitějšími úkoly než polemizovat s Tvrdošíjnými. Hledala se nová orientace a dezorientovaní Tvrdošíjní omezili se na opovržlivou kritiku těchto prvých pokusů. Jejich referentští vytrubovači, usazení ve velkém tisku, raději chválili se vzácně jednomyslným nadšením výstavy Švabinského, aby se na ně mocná společnost Mánesa nezlobila, dovedli psát laskavé loajální posudky o Jednotě výtvarných umělců, dovedli uzavírat aliance s těmi, kdož jako reakcionáři dezertovali od falangy mladé generace, aby s tím větší chutí ironizovali projevy nových umělců. Vyšly sborníky Devětsil a Život, uspořádána výstava Devětsilu. Tvrdošíjní jali se tak energicky potírat toto hnutí jako žádného dědečka z krajní pravice. Patrně šlo o vyjádřené nebezpečí. Leč rozklad generace jejich pokračoval. Zemřel Kubišta. Čapek a Špála propadli žalostnému úpadku, který se nedá zastavit ani chválou páně Kodíčkovou a který svou trapností zesmutňuje i nás. O Hofmanovi

bylo by snad již zbytečno mluvit, když sama společnost Tvrdošíjných pařížskou výstavou jej vyřadila. Pařížská výstava dává právě za pravdu našim úsudkům. Čapek a Špála nalezení zcela nezajímavými a zaostalými, o kopistu Fillu se nezajímal ani L. Rozenberg, jenž vede kubismus jen v originálech. S úspěchem potkalo se jen dílo Zrzavého, jenž již dávno Tvrdošíjnými podceňován od jejich skupiny se vzdálil, a dílo Kremličkovo, na jehož kvality upozorňovali jsme dávno předtím, než byl jen zčásti oceněn Tvrdošíjnými, a dílo člena Devětsilu — J. Šímy.

Akce Devětsilu přinesly tolik nových impulsů, ukázaly jasnou orientaci a Tvrdošíjným nezbylo než říci: v tom všem není nic nového, co bychom nebyli prohlašovali my. Pan Čapek byl puristou a konstruktivistou od narození, až na to, že pokládal kubistickou architekturu za velmi nadějnou a řezal do linolea dekorativní obálky s kytičkami nejskromnějšího umění, této odnože výtvarné produkce, kterou bylo mladým ocenit přesněji než jemu samotnému. Pro p. Čapka znamená ovšem purismus nechuť k dekorativismu Kyselovu a obdiv před dekorativismem Špálovým. Ale přesto nelze říci, že by vládnoucí dekorativní architektura nedoznávala v jeho referátech uznání. Tím vlídnějšího, čím rozhodněji se začíná u nás uplatňovat konstruktivismus.

Tvrdošíjní uvedli do Čech *kubismus*. Uvedli jej ve formách svědčících o podstatném nepochopení jeho základů. Odpor mladých proti kubismu znamenal především odpor proti hratismu Čapkovu, libovali Špálově a epigonství Fillovu. Je směšno přičítat Devětsilu sentimentalismus, k němuž dospěla Nová skupina v Mánesu, kolegyně Tvrdošíjných.

Sluší se konstatovat, že purismus poprvé objasněn a uveden v Životě r. II a v Stavbě r. I (O. Starý), kromě několika článků žurnalistických a jedné přednášky. První obšírná studie o Apollinairovi, a pokud víme i v cizině vůbec, byla napsána z naší strany v r. 1919 ve Kmeni*, ale potom p. K. Čapek

* (K. Čapek napsal ovšem o Apollinairovi prvou českou studii r. 1913 v Přehledu. Poznámka redakce.)

do své antologie odmítl zařadit Apollinairovy Kaligramy, základní knížku moderní poezie, a jak se asi pamatuje, odmítl Cocteaua jako nespolehlivou firmu a stěžil si jí v případě Cendrarsově, když texty těchto autorů mu byly námi nabízeny. V Musaionu a ve Volných směrech nenašli jsme někdy nic než věci dávno známé. Francouzská moderna, chudě zastoupená na loňské výstavě, byla předtím poprvé a obsáhleji uvedena k nám v našich publikacích.

A dílo samotné? V architektuře — nic, neboť Hofmanova linolea a malovánky Janákovy nejsou opravdu ničím. O Chocholovi bylo by Tvrdošíjným nebezpečno mluvit. Pracoval reálně, nedělá umělecký průmysl a vystavoval s Devětsilem. Několik básniček pod špatně chápaným vlivem Marinettiho, rétorika, ideologie. Několik kýčů: Čapkova dramata. Několik trvalých hodnot: Lelio, Boží muka.

Nic, nic víc ani méně, a ti ošemetní Kremličkové a Zrzaví. A vcelku s výjimkou díla Zrzavého, které je výjimečné na celém světě a ve všech časech, nic, co by bylo odlišného od ostatní produkce glóbu. Pan Kodíček se ptá, co vytvořila nová generace. Jeho ignorance dovoluje mu odpověď zápornou. Uzná to, co tato generace uznává jen [s] rezervou: ideologickou poezii.

Neví nic, že konstruktivismu dostalo se v Čechách nejpreciznější formulace, neví nic o poetismu (ačkoli Tvrdošíjní vedení Neumannem marně usilovali o původní český ismus), neví, že poprvé bylo přikročeno k likvidaci umění v jeho historickém smyslu a k popření dosavadního romantického pojmu umělce. Neví nic o nové kinografii, neboť pro něj kino znamená jen americký seriál, neví nic o obrazových básních, které odvozovat z Marinettiho by mohlo jen jeho nepochopení, neví, že marxismus pro tuto generaci neznámá jen politickou příslušnost ke straně, ale základ technického materialismu, jímž se orientuje její veškerá konstruktivní práce. Neví právě tak nic o soudružské moderně ruské, která nám stojí nejbliže.

Porovnat básnickou žeň Tvrdošíjných s básnickými díly

nové generace bylo by pro Tvrdošíjně tak diskreditující, že od toho raději upouštíme.

A nakonec: skupinu Tvrdošíjných nepokládali jsme ovšem za generaci ztracenou, ale viděli jsme jasně, že zdaleka se nevyrovná generaci předcházející, že mezi ní jsme nikdy nenašli Hlaváčka, Šaldu, Březinu, někdejšího Dyka, Kotěru; nenašli jsme v ní ani Nezvala, ani Krejčara.

(Host III, str. 207–209, červenec 1924)